

О.Г. Мордвінов,
д.держ.упр., проф., завідувач кафедри
державного управління та
адміністративного менеджменту
Гуманітарного університету “ЗІДМУ”;
Л.М. Рилякова,
магістрант кафедри
державного управління та
адміністративного менеджменту
Гуманітарного університету “ЗІДМУ”

ТРАНСФОРМАЦІЯ СИСТЕМИ ПЕНСІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ В УКРАЇНІ

Розглянуто основні напрямки вдосконалення та подальшого розвитку пенсійної реформи в Україні. Визначено важливість підвищення рівня страхової культури в суспільстві як одного з важливих елементів ринкової економіки, від якої залежить стабільність і фінансова захищеність як осіб пенсійного віку, так і населення країни загалом.

Ключові слова: система пенсійного забезпечення, пенсійна реформа, страхова культура.

Реформування системи пенсійного забезпечення є одним з основних напрямів удосконалення загальної системи соціального захисту населення в Україні. Пріоритетність надання такої значущості саме пенсійній реформі зумовлена багатьма чинниками, зокрема, старінням населення, підвищеною імміграцією осіб працездатного віку та зміною соціальних пріоритетів. Крім того, як свідчить міжнародний досвід, у країнах із перехідною економікою подібні реформи вкрай необхідні для адаптації пенсійної системи до ринкової економіки.

Процес реформування пенсійної системи України в частині коректного запровадження накопичувальної складової характеризується підвищеною увагою до створення належних передумов, а також поглибленим аналізом її можливих наслідків з використанням методів економіко-математичного моделювання. У цьому аспекті особливої актуальності та практичної цінності набувають дослідження, пов'язані з оцінкою майбутнього впливу запровадження накопичувальної складової на підвищення соціального захисту

населення не лише з точки зору якісних, але й кількісних показників [6, с. 34].

Система пенсійного страхування є однією з складових соціального захисту населення і пов'язана з різними секторами економіки, сферами державної діяльності та залежить від загального стану суспільства.

Сучасна пенсійна система України, основою якої є запроваджене з січня 2004 р. загальнообов'язкове державне пенсійне страхування, є результатом еволюційної трансформації інституту пенсійного забезпечення, який сформувався після здобуття нашою державою незалежності. На цей час Україна об'єктивно потребувала побудови нової пенсійної системи, адаптованої до умов ринкової економіки, сучасних світових стандартів у сфері соціального забезпечення.

З цією метою було вивчено досвід функціонування пенсійних систем інших країн, багато з яких у 70-х – 80-х рр. ХХ ст. зазнали кризових явищ у пенсійній сфері, викликаних, перш за все, несприятливою демографічною ситуацією, і тому змушені були реформувати свої пенсійні системи. Найбільш ефективним у солідарній пенсійній системі виявився механізм пенсійного страхування – персоніфікований розподіл через суспільні страхові фонди надходжень від працездатної частини населення на користь пенсіонерів.

Указом Президента України “Про основні напрями реформування пенсійного забезпечення в Україні” від 13 квітня 1998 р. № 291 [2] започатковано послідовний і незворотний процес поліпшення пенсійної системи в нашій державі. Для його реалізації урядом було запропоновано на розгляд Верховної Ради України законопроекти про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування та про недержавне пенсійне забезпечення. Майбутня пенсійна система передбачає оздоровлення її солідарної складової та доповнення виплатами з накопичувальної пенсійної системи (як на обов'язковому, так і добровільному рівнях).

Реалізація нової пенсійної політики держави спрямована на поглиблення соціальної справедливості в суспільстві, посилення залежності розміру пенсії від трудового внеску працюючого. Даним законом запроваджується пенсійне

страхування, замість “трудового стажу” вводиться термін “страховий стаж”. Для нової пенсійної системи важливо, скільки років особа працювала та сплачувала страхові внески до Пенсійного фонду та який був розмір заробітної плати, з якої сплачувались пенсійні внески. Загальнообов’язкове державне пенсійне страхування – це система прав, обов’язків і гарантій, яка передбачає призначення, перерахунок і виплату пенсій, надання соціальних послуг застрахованим особам і членам їх сімей з коштів Пенсійного фонду України, що формуються за рахунок страхових внесків роботодавців і громадян на загальнообов’язкове державне пенсійне страхування, бюджетних та інших джерел, а також регулює порядок формування загальнообов’язкового Накопичувального пенсійного фонду та виплати з його коштів довічних пенсій або одноразових виплат.

У багатьох країнах світу пенсійні системи вже давно стали багаторівневими і нагадують своєрідний “пенсійний пиріг”. На такий “пиріг” перетворюється і пенсійна система в Україні.

Система пенсійного забезпечення в Україні складається з трьох рівнів. Перший рівень – солідарна система загальнообов’язкового державного пенсійного страхування, яка базується на засадах солідарності і субсидування та здійснення виплати пенсій і надання соціальних послуг за рахунок коштів Пенсійного фонду. Другий рівень – накопичувальна система загальнообов’язкового державного пенсійного страхування, що базується на засадах накопичення коштів застрахованих осіб у Накопичувальному фонді та здійснення фінансування витрат на оплату договорів страхування довічних пенсій і одноразових виплат. Третій рівень – система недержавного пенсійного забезпечення, що базується на засадах добровільної участі громадян, роботодавців та їх об’єднань у формуванні пенсійних накопичень з метою отримання громадянами пенсійних виплат на умовах і в порядку, передбачених законодавством про недержавне пенсійне забезпечення. Перший і другий рівні системи пенсійного забезпечення в Україні становлять систему

загальнообов'язкового державного пенсійного страхування, а другий та третій рівні – систему накопичувального пенсійного забезпечення.

Таке поєднання забезпечує соціальні гарантії та фінансову стабільність пенсійної системи. Адже солідарна та накопичувальна системи підвладні впливу різних ризиків: перша – вразлива щодо демографічних ризиків і досить стійка до інфляційних, друга – навпаки. Реформована солідарна система враховуватиме інтереси малозабезпечених верств населення, а накопичувальна – стимулюватиме до пенсійних заощаджень усіх громадян, особливо з більш високими доходами.

Одним з негативних факторів сучасності є процес зменшення економічно активного населення в Україні. Серйозною є проблема збільшення частки населення похилого віку. Ситуація ускладнюється ще й тим, що молоді люди віком 15 – 24 років складають значну частку безробітних. Зменшення, а в подальшому зупинка темпів зростання безробіття найбільше відображаються на пенсійному забезпеченні, що в більшості країн будується на принципі солідарності поколінь. Рівень пенсійного забезпечення при цьому залежить від:

- ефективності економіки держави (виробництво ВВП на одного зайнятого громадянина);
- співвідношення працюючих і пенсіонерів (демографічний показник);
- частки ВВП, за рахунок якої виплачується пенсія.

Відповідно до цього, для запобігання негативного впливу зменшення демографічного показника принцип солідарності повинен бути доповнений ідеєю самозабезпечення громадянами майбутньої пенсії, що реалізується за правилами страхування.

Одним з досягнень і напрямів інтенсивної реалізації заходів щодо реформування державної солідарної системи пенсійного забезпечення в Україні є впровадження системи персоніфікованого обліку відомостей про застрахованих осіб. Цей процес можна розглядати як здобуток щодо підвищення рівня страхової культури в суспільстві.

Цей складний комплекс робіт започатковано Указом Президента України “Про заходи щодо впровадження персоніфікованого обліку відомостей у

системі обов'язкового державного пенсійного страхування" від 4 травня 1998 р. № 401/98 [3]. Необхідність упровадження зазначеної системи в Україні зумовлена актуальністю переходу до реалізації принципу "пенсію треба заробити".

Реалізація цього принципу вимагає прозорості та адекватності як у накопиченні відомостей про пенсійні права застрахованих осіб (перш за все, про заробіток і стаж), так і в застосуванні критеріїв диференціації умов і норм пенсійного забезпечення у процесі призначення пенсій, залежно від результатів праці кожного громадянина та його внесків на пенсійне страхування.

Упроваджена система автоматизованого персоніфікованого обліку забезпечує збір, посилений контроль і накопичення даних про трудовий стаж, заробітну плату та трудові внески від усіх страхувальників за всі періоди, в яких особа підлягала пенсійному страхуванню.

Необхідно зазначити, що поступово сформоване в більшості страхувальників і застрахованих осіб розуміння феномена залежності розміру пенсії від трудового стажу, заробітку та страхового внеску, а також залежності результатів розрахунку пенсій від рівня достовірності відомостей, поданих до системи персоніфікованого обліку, в кінцевому підсумку посилює особисту зацікавленість працівників у своєчасному і повному перерахуванні страхових внесків роботодавцями до Пенсійного фонду України.

Серед очікуваних результатів для застрахованої особи від упровадження персоніфікованого обліку особливо необхідно виокремити такі:

- зниження соціальної напруги серед застрахованих осіб і недовіри до системи пенсійного забезпечення у зв'язку з тим, що після впровадження системи персоніфікованого обліку суттєво знижуються можливості фальсифікації даних про заробіток, страховий стаж у первинних документах, що використовуються для розрахунку пенсії;

- створення умов гарантованого одержання від Пенсійного фонду на запит об'єктивних даних з інтегрованими або деталізованими відомостями про розмір заробітку, страхових внесків і стажу в розрізі років і роботодавців;

– зазначена схема поінформованості застрахованих осіб сприятиме реалізації принципу саморегулювання відносин із роботодавцем щодо забезпечення необхідної повноти та достовірності зазначених відомостей протягом конкретних періодів трудових відносин, а не по їх завершенні на етапі оформлення пенсії.

Крім цього, зменшаться непродуктивні витрати часу та поневірання застрахованої особи у процесі оформлення документів для призначення пенсії, оскільки основні документи будуть надаватися з централізованого банку даних.

Упровадження персоніфікованого обліку надасть державі можливість поетапно впливати на:

– удосконалення механізму комплексного аналізу, контролю та регулювання відповідності фінансових та інформаційних потоків від платників страхового збору;

– посилення платіжної дисципліни роботодавців;

– збільшення кількості платників та обсягів страхових внесків до Пенсійного фонду [5].

На сьогодні процесу запровадження накопичувальної складової (НС) державної системи пенсійного страхування приділяється достатньо уваги як на рівнях владних структур, так і серед профільних спеціалістів. Однак для повноти викладення незайвим вбачається висвітлення основних моментів щодо обґрунтування доцільності та своєчасності реформування пенсійної системи в Україні на засадах страхування.

Старіння населення на фоні підвищеної імміграції призвело до збільшення фінансового навантаження на систему пенсійного забезпечення, яка на даний момент є основним джерелом доходу більшості пенсіонерів у країні. Іншою важливою ознакою сьогодення є те, що на зміну соціальній солідарності та колективним діям в ієрархії соціальних цінностей поступово приходять впевненість у власних силах і прагнення до самостійного вибору. Це стосується принаймні еліти нашої країни, але останніми роками намітилася стійка тенденція до розповсюдження подібних настроїв і серед широкого загалу населення.

Сьогодні в Україні мешкає 13,5 млн пенсіонерів або 28,7 % загальної чисельності населення. Тобто практично кожна третя особа у країні – пенсіонер, основним показником якості та рівня життя якого є розмір пенсії. Відтак, загальний рівень життя всього населення країни істотно залежить від рівня життя осіб пенсійного віку. Зростання ж частки цієї категорії в загальній чисельності населення неодмінно призводить до зростання економічної вартості надання підтримки пенсіонерам. Зауважимо, що чисельність платників страхових внесків в Україні складає 17,4 млн. За світовими стандартами, існуюче навантаження працюючих пенсіонерами (0,78, тобто на 10 працюючих припадає 8 пенсіонерів) являє собою кризовий показник (наприклад, у Франції на 10 працюючих припадає 4 пенсіонери і подібна ситуація викликає там тривогу).

Вік населення можна визначити через взаємодію демографічних тенденцій, які характеризують зміни рівня народжуваності та тривалості життя. Наявне на сьогодні в Україні зниження рівня народжуваності скорочує темпи зростання робочої сили, що призводить до скорочення сукупного обсягу продукції та сукупного обсягу заробітної плати в економіці. Одночасно, відносне збільшення тривалості життя, природно, призводить до збільшення навантаження на пенсійну систему в частині виплат.

Серйозність проблем, спричинених означеними тенденціями, не викликає сумніву, оскільки солідарна система сама по собі надзвичайно уразлива до демографічних змін, що викликаються старінням населення, і в результаті чого зменшується співвідношення числа працюючих і кількості пенсіонерів. Більш того, прогноз загальної чисельності платників внесків до системи загальнообов'язкового державного пенсійного страхування і пенсіонерів, які отримують пенсії з ПФУ, свідчить про майже невпинне ускладнення ситуації. В нашій державі, де майже 50 % доходів знаходяться в “тіні”, внаслідок чого ПФУ недоотримує значну частину внесків, воно є особливо гострим.

Реагувати на таку ситуацію можна за допомогою поєднання різних механізмів впливу, які вже давно апробовані в розвинених країнах світу. Але на

результат реформування найбільшою мірою впливає обрана структура системи пенсійного забезпечення, оскільки різні системи передбачають різні механізми адаптації та зниження навантаження, спричиненого старінням населення.

З точки зору загального підвищення рівня життя населення, традиційні методи регулювання солідарної системи часто не в змозі привести до очікуваних результатів. Як свідчить міжнародний досвід, єдиним способом відновити фінансовий баланс у такому випадку є втручання в політичний процес з метою урегулювання одного чи кількох параметрів означеної системи: розміру внесків, розміру виплат або пенсійного віку. Часто в ході політичного процесу означені три параметри комбінуються. Тому, відзначаючи певне підвищення ефективності функціонування системи пенсійного забезпечення в Україні завдяки проведеним удосконаленням солідарної складової, необхідно погодитись з тим безперечним фактом, що навіть коректно реформована солідарна система забезпечуватиме соціальний захист пенсіонерів тільки на рівні мінімальних, хоч і гарантованих державою, пенсійних виплат. Реальне підвищення рівня соціального захисту пенсіонерів майбутніх поколінь пов'язане перш за все з акумулюванням частини страхових активів і подальшим їх інвестуванням в економіку з метою отримання інвестиційного доходу на користь застрахованих осіб.

Найбільш ефективним механізмом регулювання впливу старіння населення на пенсійну систему вважаються так звані системні реформи, які передбачають упровадження накопичувальних підходів, зокрема, застосування пенсійних схем з встановленими внесками, що враховано в основних напрямках загальної стратегії реформування пенсійної системи в Україні через запровадження другого рівня системи пенсійного страхування. Подібні реформи цілком у змозі частково позбавити Державний бюджет від фінансового навантаження, спричиненого старінням населення.

Обрана структура оновленої пенсійної системи України дозволяє гарантувати як певну соціальну захищеність найбільш вразливих верств населення з числа пенсіонерів шляхом надання мінімальних базових пенсійних

виплат, так і надає можливість у майбутньому забезпечити застрахованій особі рівень пенсії, який буде адекватний її трудовим зусиллям. Передусім це стосується високооплачуваних працівників, оскільки в солідарній складовій державної пенсійної системи закладено принцип перерозподілу фінансових активів на користь низькооплачуваних працівників. Подібний підхід, у свою чергу, сприятиме посиленню зацікавленості як працівників, так і роботодавців, щодо сплати пенсійних внесків у повному обсязі. Зауважимо, що сумарна пенсія, яка складатиметься із солідарної та накопичувальної частин, виражена як частка заробітної плати, зростатиме для кожного наступного покоління пенсіонерів найбільшою мірою саме завдяки отриманню інвестиційного доходу через другий рівень. При цьому означена модифікація загальної пенсії на фоні ефективного інвестування дозволить поступово знизити ставки внесків до солідарної складової.

Крім явних переваг, з точки зору адаптації до старіння населення з одночасним підвищенням сумарного рівня пенсійних виплат, надходження від обов'язкових внесків учасників НС дозволять створити потужне додаткове джерело інвестиційного ресурсу для оздоровлення та подальшого зростання національної економіки. Необхідно зауважити, що подібний ефект здатен проявитися в повному обсязі тільки у випадку доречних економічних й адміністративних відносин. Зокрема, рівень чистих інвестиційних надходжень повинен перевищувати рівень зростання сукупних зарплат, що вимагає наявності належного інвестиційного середовища. Крім того, слабкий контроль за адміністративними витратами в рамках НС, які, як відомо, зазвичай перевищують подібні витрати в рамках солідарної системи, взагалі може звести нанівець усі зусилля. Плануючи застосування накопичувальних підходів як часткову заміну солідарних, необхідно приділити суттєву увагу знаходженню шляхів мінімізації адміністративних витрат, майбутні розміри яких визначені на сьогодні надто приблизно. Це, у свою чергу, приводить до необхідності ретельного аналізу можливих наслідків з урахуванням усіх ймовірних адміністративних витрат. Позитивний макроекономічний ефект полягатиме,

зокрема, в тому, що подібний підхід забезпечить поступове зростання зайнятості населення одночасно із підвищенням конкурентоспроможності української продукції, а також полегшить податковий тягар, збільшуючи при цьому податкові надходження. Це, у свою чергу, приведе до поступового зниження відпливу кваліфікованих вітчизняних спеціалістів за кордон, що сприятиме відновленню трудового потенціалу країни.

Враховуючи викладене, можна дійти висновку, що, незважаючи на досить складний соціально-економічний стан в Україні, завдяки змінам, які відбулися і відбудуться в майбутньому у сфері пенсійного забезпечення, з'явилася можливість підвищення реального рівня соціального захисту населення. Перехід до змішаної системи пенсійного забезпечення має чітко визначену соціальну спрямованість. При цьому система дозволяє вирішити дві найважливіші проблеми за рахунок використання одних і тих самих фінансових ресурсів: по-перше, забезпечити додатковий соціальний захист населення; по-друге, значно розширити інвестиційні можливості економіки [6].

У зв'язку з цим на даному етапі реформування важливо приділити суттєву увагу проблемним питанням щодо практичного втілення положень оновленого пенсійного законодавства в частині запровадження НС, зокрема поглибленому аналізу можливих наслідків запровадження означеної системи з використанням підходів економіко-математичного моделювання. Доцільно зауважити, що одним з важливих аспектів даного напрямку є впровадження єдиної прозорої методології актуарних розрахунків, орієнтованої на міжнародні стандарти та з урахуванням національних особливостей, що дасть змогу значно підвищити якість та оперативність проведення відповідних актуарних розрахунків, а звідси і достовірність очікуваних результатів.

Системою пенсійного страхування в Україні одночасно із запровадженням НС передбачено створення нової системи фінансування пільгових пенсійних виплат окремим категоріям застрахованих осіб за рахунок обов'язкових страхових внесків роботодавців-вкладників до професійних і корпоративних пенсійних фондів, які діятимуть у рамках законодавства про

недержавне пенсійне забезпечення. У цьому аспекті підвищеної уваги потребує можлива перспектива передачі державою своїх зобов'язань по формуванню обов'язкових накопичувальних пенсій саме професійним і корпоративним пенсійним фондам. Більш того, багато хто із спеціалістів у сфері пенсійного страхування вважає подібну передачу неминучою в найближчому майбутньому.

Така думка має під собою реальне підґрунтя. У системі накопичувального пенсійного забезпечення роботодавців, перш за все, цікавить фінансово-інвестиційний, а до деякої міри і соціально-кадровий аспект, тому подібний підхід стимулюватиме не тільки сплату внесків до НС у повному обсязі, але й сприятиме підвищенню мотивації участі як працівників, так і роботодавців у персоніфікованій пенсійній системі. Щодо побоювань можливих інвестиційних ризиків, вони є необґрунтованими, оскільки чинним законодавством встановлено досить жорсткі обмеження інвестиційної діяльності.

З огляду на це, а також виходячи з аналізу міжнародного досвіду, вбачається за доцільне провести відповідні наукові дослідження з метою виявлення можливих наслідків саме на даному етапі реформування пенсійної системи України, оскільки обидві системи знаходяться на проміжній стадії запровадження.

Також заслуговує на увагу проведення дослідження щодо позитивного впливу запровадження НС на відновлення трудового потенціалу країни через поступове підвищення рівня зайнятості та появи можливості отримання бажаного доходу в майбутньому. Зауважимо, що проблема трудової еміграції, реальною протидією якій може стати лише підвищення рівня життя населення в Україні, постає ще гостріше, якщо чітко усвідомити ризики, пов'язані з нелегальною її складовою.

У багатьох країнах світу учасники НС мають можливість обрати для сплати страхових внесків недержавний пенсійний фонд на власний розсуд, причому частіше такий вибір припадає саме на професійний чи корпоративний пенсійний фонд.

Запровадження означених систем передбачається з 1 січня 2007 р., однак цей термін не є остаточним. На сьогодні, відповідно до п. 2 Прикінцевих положень Закону України “Про загальнообов’язкове державне пенсійне страхування” [4], Мінпраці України за участю ПФУ та інших міністерств розроблено проект Закону України про обов’язкове пенсійне забезпечення окремих категорій осіб через професійні та корпоративні пенсійні фонди. З метою визначення інформаційно-технологічних і технічних умов для створення накопичувальної системи було прийнято постанову Кабінету Міністрів України “Про проведення експерименту зі створення автоматизованої системи Накопичувального фонду” від 14 вересня 2005 р. [4]. Експеримент передбачалося провести з 1 грудня 2005 р. до 31 жовтня 2006 р. у Сокальському та Жидачівському районах Львівської області. Метою експерименту є розробка та апробація у структурі Пенсійного фонду України нормативно-правової та логіко-інформаційної моделі, відповідного програмно-технічного і організаційно-методичного забезпечення. Результатами експерименту має стати апробація та перевірка надійності системотехнічних рішень при їх дослідному запровадженні.

Прискорена динаміка прояву цілої низки факторів сучасності привела до необхідності кардинальних змін у сфері пенсійного страхування України з метою підвищення реального рівня соціального захисту як осіб пенсійного віку безпосередньо, так і населення країни загалом.

У результаті проведеного дослідження впливу законодавчо передбачуваного запровадження НС на рівень соціального захисту населення в Україні отримано не тільки якісне, але й кількісне підтвердження доцільності та своєчасності запровадження означеної системи на даному етапі реформування. Можна зробити однозначний висновок, що ефективне інвестування пенсійних активів НС стимулюватиме оздоровлення та подальше зростання національної економіки шляхом сприяння додатковому зростанню ВВП, фонду оплати праці, розмірів пенсійних виплат усіх рівнів тощо.

Таким чином, незважаючи на досить складний соціально-економічний стан в Україні, завдяки вчасному запровадженню НС, підсиленому наявністю

необхідних умов ефективного її функціонування в майбутньому, з'явиться реальна можливість подальшого підвищення добробуту населення України. Причому, це стосується не лише осіб пенсійного віку безпосередньо, але й населення країни загалом.

Ще один з напрямків удосконалення трансформації пенсійної реформи – уніфікація. На сьогодні ефективне продовження реформування солідарної системи пенсійного страхування залежить від проведення уніфікації пенсійного законодавства, що регулює питання пенсійного забезпечення різних категорій осіб. Концепція уніфікації пенсійного законодавства має передбачити такі позиції: основним законодавчим актом, що регулює питання пенсійного забезпечення в Україні, є Закон України “Про загальнообов’язкове державне пенсійне страхування”. Пенсії, згідно з цим Законом, призначаються всім категоріям громадян незалежно від статусу та виконуваної роботи. Окремими законодавчими актами можуть встановлюватися надбавки до пенсій залежно від виконуваної роботи (державні службовці, прокурори, судді, працівники освіти, охорони здоров’я тощо) та статусу особи (ветерани війни, особи, що брали участь у ліквідації наслідків Чорнобильської катастрофи тощо). Встановити єдиний підхід для перерахунків пенсій усім без винятку категоріям їх одержувачів. Виплата частини пенсії, що перевищує розмір, обчислений згідно із Законом України “Про загальнообов’язкове державне пенсійне страхування”, має здійснюватися за рахунок Державного бюджету України або професійних і корпоративних фондів. Уніфікація пенсійного законодавства не повинна призвести до погіршення умов пенсійного забезпечення різних категорій пенсіонерів.

Список використаних джерел

1. Закон України “Про загальнообов’язкове державне пенсійне страхування” // Уряд. кур’єр. – 2003. – № 150.
2. Указ Президента України “Про основні напрями реформування пенсійного забезпечення в Україні” від 13 квітня 1998 р. № 291 // Офіц. вісник України. – 1998. – № 15.
3. Указ Президента України “Про заходи щодо впровадження персоніфікованого обліку відомостей у системі обов’язкового державного пенсійного страхування” від 4 травня 1998 р. // Уряд. кур’єр. – 1998. – 14 трав.

4. Постанова Кабінету Міністрів України “Про проведення експерименту зі створення автоматизованої системи Накопичувального фонду” від 14 вересня 2005 р. // Офіц. вісник України. – 2005. – № 37.

5. Дідовик В.В. Персоніфікований облік: упровадження, результати, проблеми // Соціальний захист. – 2001. – № 7. – С. 26-28.

6. Шаповал М.С., Коцюба О.В., Ніколаєнко В.М. та ін. Дослідження впливу запровадження накопичувальної складової державної системи пенсійного страхування на підвищення рівня соціального захисту населення в Україні // Соціальний захист. – 2005. – № 12. – С. 34-39.

Mordvinov O.G., Rylyakova L.M. Transformation of the Pension System in Ukraine.

In the article the achievements of pension reform on today are examined, basic directions of its further development open up. Importance of transformation of reform and condition of level of insurance culture in society is lighted up, both one of elements of market economy which stability and financial defence relies on, as people of retirement age, and populations of country on the whole.

Key words: system of pension maintenance, pension reform, insurance culture,

Мордвінов О.Г., Рілякова Л.М. Трансформация системы пенсионного обеспечения в Украине.

Рассмотрены основные направления усовершенствования и дальнейшего развития пенсионной реформы в Украине. Определена важность повышения уровня страховой культуры в обществе как одного из важных элементов рыночной экономики, от которой зависит стабильность и финансовая защищенность как лиц пенсионного возраста, так и население страны вообще.

Ключевые слова: система пенсионного обеспечения, пенсионная реформа, страховая культура.